

**Комунальний заклад вищої освіти
"Академія культури і мистецтв"
Закарпатської обласної ради**

**«СИНТЕЗ МИСТЕЦЬКОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І
ТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ
КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ»**

(ДО 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АВГУСТИНА ВОЛОШИНА)

18-19 березня 2024 року

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**СИНТЕЗ МИСТЕЦЬКОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ ТА
ГЛОБАЛЬНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ**

Матеріали
І Міжнародної науково-практичної конференції

18-19 березня 2024 року

Ужгород – 2024

УДК 37.091.12:005.745:7(477)

Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному просторі: матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 18-19 березня 2024. Ужгород: Академія культури і мистецтв, 2024. 199 с.

До збірника ввійшли матеріали та тези доповідей, подані учасниками Першої Міжнародної науково-практичної конференції Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному (м. Ужгород, 18-19 березня 2024). Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів) наукові керівники

© КЗВО «Академія культури і мистецтв» ЗОР
©Автори статей

ПОТРЕБОВО-ВОЛЬОВИЙ АСПЕКТ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ-СКРИПАЛІВ

В статті висвітлено проблеми інструментальної підготовки бакалаврів-скрипалів у вищих закладах мистецької освіти. Основний акцент зроблено на мотиваційно-вольовому компоненті означеної підготовки, розкрито характер прояву мотиваційно-потребової сфери скрипаля через інтерес виконавської діяльності, а також окреслено основні напрямки прояву вольової культури виконавця на різних етапах інструментальної підготовки.

Ключові слова: мотивація, інтерес, інструментальна підготовка, бакалаври-скрипалі, вольові прояви виконавців.

The article highlights the problems of instrumental training of violin bachelors in higher institutions of art education. The main emphasis is placed on the motivational and volitional component of the specified training, the nature of the manifestation of the motivational and need sphere of the violinist due to the interest in performance activity is revealed, and the main directions of the manifestation of the willful culture of the performer at various stages of instrumental training are outlined.

Keywords: motivation, interest, instrumental training, bachelors-violinists, willful manifestations of performers.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В руслі сучасних тенденцій гуманізації національної системи освіти особливої актуальності набуває потреба у формуванні майбутнього викладача вищої школи, здатного до творчого осягнення явищ музичного мистецтва та спроможного максимально розвинути свій особистий потенціал. У зв'язку з цим суттєво підвищуються вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців, спрямованої на оволодіння педагогічною діяльністю, яка має творчий характер. Модернізація змісту навчання майбутніх скрипалів, виконавців та педагогів, має бути спрямована на вдосконалення їх інструментальної підготовки та віднайдення ефективних шляхів педагогічного керівництва розвитком їх виконавського апарату.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання інструментально-виконавської підготовки в галузі музичної педагогіки та виконавства досліджували вітчизняні науковці: Л. Василенко, Н. Мозгальова, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Щолокова, готовність до інструментально-виконавської діяльності у своїх працях описали Л. Гусельнова та О. Теплова, вдосконалення якості фахової підготовки студентів-інструменталістів висвітлено в дослідженнях провідних науковців: О. Андрейко, Н. Гуральник, О. Єременко, Н. Згурської, А. Козир, В. Федоришина, Ф. Шульгіної, Д. Юника та інших. Проблему мотивації навчання студентів у закладах вищої освіти досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: В. Білоус, А. Бугрименко, О. Дусавицький, С. Занюк, Н. Коваленко, Г. Костюк, С. Максименко, А. Маслоу, Є. Подольська, О. Скрипченко, О. Столярова, Д. Узнадзе, Х. Хекхаузен.

Постановка мети, завдання дослідження. Метою публікації є висвітлення особливостей інструментальної підготовки бакалаврів-скрипалів та окреслення її змістових параметрів з акцентом на потребно-мотиваційну складову та її реалізації через вольові зусилля виконавця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інструментально-виконавська підготовка – це процес і результат оволодіння системою музично-теоретичних знань, практично-виконавських умінь, що виражається у здатності до художньо-обґрунтованої інтерпретації змісту музичного твору та уможливлене особистісне і професійне зростання виконавця.

Мотивація – це спонукання, що викликають активність організму і визначають її спрямованість [2, С. 260]. Мотивація інструментально-виконавської діяльності вміщує багато складових (емоції, потреби, спонуки, мотиви, інтереси, цінності, суспільні ідеали, художні смаки, оволодіння музичним інструментом), які мають властивість часто змінюватися і вступати в нову взаємодію одна з одною. Мотивація до оволодіння навчальною дисципліною, а саме інструментальною підготовкою студента-скрипаля є показником та критерієм успішності професійного становлення майбутнього фахівця. Слід зауважити, що професійна мотивація неоднорідна і залежить від психологічних та соціологічних факторів, а їх співвідношення визначається системою ціннісних орієнтацій людини.

В різних джерелах сутність мотивів трактується по-різному, проте вважаємо, що найбільш доцільно розглядати мотив через призму відображення й виявлення потреб та інтересів студента-скрипаля, адже між сутністю потреб, мотивів та інтересів існує тісний зв'язок. Потреба – це стан особистості, що виражає необхідність у чомусь та виступає основним джерелом її активності. В інструментальній підготовці бакалавра-скрипаля через потребу в студента виникає бажання отримувати нові знання й удосконалювати свої ігрові навички. Мотив (від лат. *move* – рухатися) – це те, що спонукає суб'єкта до праці [3]. Дослідниця І. Ростовська вважає, що інструментально-виконавська діяльність є полімотивованою, а важливість мотивів пов'язана з особистісною значущістю для суб'єкта [5].

Інструментально-виконавська діяльність має динамічну структуру мотивів, які виконують спонукальну, спрямовуючу та коригуючу функції, передуючи конкретній поведінці людини й органічно пов'язані з нею. Використання різних стимулів задля спонукання студента до інструментально-виконавської діяльності характеризуються як зовнішня мотивація. Стан мотивації активізує такі функції, як пізнання, мислення, сприйняття та уяву. Мотиваційний компонент проявляється у потребі успішно виконати поставлене завдання, наявності зацікавлення та прагненні показати себе з кращої сторони та досягти успіху. В інструментальному виконавстві потреби музиканта спрямовані на оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями, які необхідні для його виконавської самореалізації. В інструментально-виконавській підготовці бакалаврів-скрипалів найпотужніший з мотивів є інтерес.

Дослідниці В. Вовк та М. Ярова у своїх наукових працях стверджують, що для розвитку інтересу до музично-виконавської діяльності необхідне створення та дотримання певних умов, а саме: врахування індивідуальних, психологічних та музично-виконавських особливостей студента; спрямування змісту навчального матеріалу на задоволення потреб студента та його виконавський розвиток; «стимулювання творчої самореалізації майбутнього виконавця завдяки використанню психологічних методів і прийомів особистісно орієнтованого підходу» [1, С. 37]. У розвитку інтересу до інструментально-виконавської діяльності стимулюючим джерелом є викладач – носій високої ерудиції, творчого потенціалу та глибоких знань.

Інтерес до інструментально-виконавської діяльності проявляється через відношення та усвідомлення внутрішньої взаємодії учасників виконавського процесу по таких векторах: виконавець-інструмент (скрипка); виконавець-музичний твір; виконавець-публіка. Виконавець-інструмент (скрипка) – це усвідомлення значення музичного інструмента в особистісній та культурній сфері, його природних властивостей, за допомогою яких виконавець розкривається як музикант. Виконавець-музичний твір – усвідомлення та осмислення задуму композитора, втілення художньої ідеї засобами виконавської виразності. Виконавець-публіка – усвідомлення особливостей аудиторії та осмислення певних виконавських зусиль спрямованих на встановлення повноцінного контакту з нею.

Отже, мотивація-мотив-інтерес – це комплекс елементів, які виступають спонукальними частинами в інструментально-виконавській діяльності студента, збільшують прагнення удосконалювати свої музично-виконавські здібності та поглиблюватися у зазначеному роді діяльності. Проте ефективність даного комплексу може

бути досягнена лише в тому випадку, якщо мотиви стануть значущими для студента та відповідатимуть його потребам та інтересам.

Студенти, які навчаються гри на скрипці, мають різну музичну, технічну підготовку, але інтерес спонукає внутрішнє бажання оволодіти уміннями гри на скрипці та виступає силою, яка спонукає їх до роботи. Важливим пусковим елементом підвищення ефективності інструментальної підготовки є готовність до подолання труднощів у процесі набуття. Така готовність є вольовим компонентом інструментально-виконавської діяльності.

До вольових проявів відносимо зосередження на конкретному завданні, здатність уникати чинників, які перешкоджають поставленій меті, подолання сумнівів, пошук шляхів та способів вдосконалення знань і вмінь. Ця готовність не дає згаснути інтересу. Дослідник М. Нечепоренко зазначає, що вольова культура студента – це єдність позицій (внутрішньої і зовнішньої), готовність вибору щодо здійснення корисної професійної і самостійної діяльності, який буде спрямовано на саморозвиток [4]. Вольові зусилля необхідні для того, щоб зрозуміти художні ідеї та основний задум музичного твору композитора, докласти вольових зусиль необхідно під час активної форми вивчення музичного твору. Скрипаль повинен бути готовим до подолання наступних труднощів: умовного відокремлення деталей від цілого; опрацювання технічних та окремих виконавських прийомів; аналізу й підбору головних засобів виразності; вирішення великої кількості завдань, які потрібно усвідомити та реалізувати. На останньому етапі скрипаль концентрує свої вольові зусилля на змістовному й технічно впевненому виконанні музичного твору напам'ять.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Висвітлення потребово-вольового аспекту інструментальної підготовки бакалаврів-скрипалів з необхідністю вимагає подальших наукових розвідок щодо змістовно-структурної характеристики означеного феномену в єдності його інформаційних, технологічних, комунікативних та творчих складових, а також в розробці методичного забезпечення їх формування у навчальному процесі.

Список використаних джерел:

1. Вовк В, Ярова М. Розвиток інтересу до музично-виконавської діяльності через взаємодію викладача й студента. Педагогічний дискурс. 2015. Вип. 18. С. 36-39. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2015_18_7.
2. Волошина В. В., Долинська Л. В, Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум. Навч. посіб. Київ. Каравела. 2005. С. 280.
3. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. С. 232.
4. Нечепоренко М. В. Емоційно-вольова культура студента : монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 180 с.
5. Ростовська І. О. Формування мотивації музичної діяльності у процесі інструментально-виконавської підготовки. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2020. № 1. С. 56–60. Режим доступу до ресурсу: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/1894>.